

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

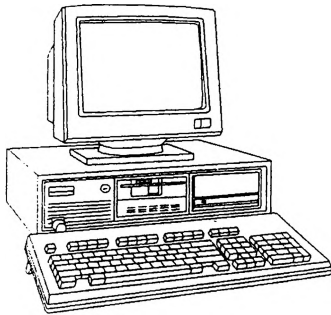
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SLÆGT & DATA

7. ÅRG. NR.1

MARTS

1993

Indholdsfortegnelse

Scanning af billeder	4
Kildeoversigten	10
Indkaldelse til generalforsamling	11
Formandsberetning	12
Indlæsning af historiske kilder i computeren	17
Sogneprogrammet	24
Tilmelding til møderne	26
BK-Nyt	27
Jyllandsmøder	28
Læserbrev om Famdex	31
Udskrifter fra Brothers Keeper til Wordperfect	32
Kildeindtastningsprojektet	34

DIS-DANMARK

Samfundet for dansk genealogi og Personalhistorie

DATABEHANDLING I SLÆGTSFORSKNING DIS - DANMARK

Formand:

Svend-Erik Christiansen, Hvedebjergvej 24, 8220 Brabrand 86 25 22 52

Næstformand:

Elsebeth Paikin, Kildevænget 37, 2100 København Ø 39 27 24 33

Kasserer:

Per Burchardi, N.W. Larsens Vej 14, 3080 Tikøb 42 24 83 23

Øvrige bestyrelsesmedlemmer:

Hanne Marie Rud, Egebjergtoften 122, 2750 Ballerup 44 66 17 04

Arne Julin, Hovedgaden 75, 4050 Skibby 42 32 80 48

Villy Danielsen, Vodroffsvej 27, 1.tv. 1900 Frederiksberg C. 31 21 50 67

Bent Pilgaard, Randersvej 29, 8800 Viborg 86 67 55 12

Jens Verner Nielsen, Bageryden 1, Høruphav, 6470 Sydals, 74 41 55 80

Slægt & Data, redaktion:**Ansvarshavende**

Hanne Marie Rud, Egebjergtoften 122, 2750 Ballerup 44 66 17 04

Ekspedition

Jørgen Papsøe, Trolldager 8, 2950 Vedbæk 42 89 06 60

Repræsentant fra Samfundet for Dansk Genealogi og Personalhistorie:

Jørgen Papsøe, Trolldager 8, 2950 Vedbæk 42 89 06 60

Eftertryk med kildeangivelse tilladt. Redaktionen påtager sig intet ansvar for uopfordret indsendt materiale. Artiklernes indhold står for forfatterens holdning. Hvis forfatter ikke er angivet er det meddelelser fra bestyrelsen. Bladet sendes gratis til foreningens medlemmer. Medlemskontingent for 1993: 80,- kr.

Deadline for indsendt materiale er 15. april 93, 15. juli 93, 15. okt 93

Hvor intet andet er nævnt finder mødet sted i vores faste mødelokale i N. Zahles Seminarie-skoles Festsal, Nørre Voldgade 5, stuen, København K. Skråt over for Nørreport Station. Det er nemt at komme dertil med S-tog. Der går mange busser dertil og der er gode parkeringsmuligheder.

Deltagergebyret er som sædvanligt 20 kr. pro persona, som betales ved indgangen.

Tilmelding er nødvendig af hensyn til det praktiske arrangement (f.eks. kopiering af materiale) og fordi der ved nogle møder er begrænset deltagerantal. Tilmelding – skriftligt eller telefonisk (evt. via modem og BBS) – senest 3 dage før mødet – til:

Elsebeth Paikin, Kildevænget 37, 2100 København Ø. 39 27 24 33, fidonetadresse: 2:234/99.8

Lørdag den 27. marts 1993, kl. 14:

MODEM OG BBS

Iver Thuesen fra HIT-BBS og medlem af DIS, vil fortælle om de mange muligheder – og fordele – modem og BBS'er åbner for slægtsforskeren. Et BBS (Bulletin Board System) er en elektronisk opslagstavle, hvor man kan lægge beskeder til andre, hente filer hjem og meget mere. Iver Thuesen vil demonstrere, hvad man behøver for at kunne gå i gang, samt hvorledes man finder rundt på BBS'erne.

Lørdag den 27. marts 1993: se side 28

ERHVERVSARKIVET i Århus

Besøg på erhvervsarkivet samt efterfølgende orientering om kildeindtastning og demonstration af folketællingsprojekt 1845 – 30000 personer er nu indtastet i Århus-gruppen.

Lørdag den 24. april 1993: se side 11

GENERALFORSAMLING i Fredericia

Lørdag den 15. maj 1993 kl. 13:

DRAGØR LOKALHISTORISKE ARKIV

Mødet er ikke kun for dem, der forsker i Dragør og omegn, men tilrettelagt for at slægtsforskere kan blive orienteret om, hvor stor hjælp lokalarkiver kan være. Vi mødes ved **Dragør Lokalhistoriske Arkiv, Stationsvej 9, Dragør**. (se i øvrigt beskrivelsen i Slægt & Data nr. 2 eller 3 fra 1992). Efter besøget vil vi drikke en kop kaffe, hvorefter vi vil tage på byvandring i Dragør, hvor en guide vil vise rundt og fortælle om byen og dens seværdigheder. Kaffen betales af hver enkelt deltager.

Lørdag den 19. juni 1993 kl. 14:

BREDE-MUSEET I.C.Modewegsvej, Brede-Lyngby

Foredrag om DIS, om slægtsforskningsprogrammer og især om kildeindtastningsprojektet med eksempler fra Brede's gamle kirkebøger, folketællinger og andre kilder. Derefter rundvandring på museet.

Scanning af billeder

af Erik Helmer Nielsen.

1. Del

Den personlige computer, PC'en, er i dag almindelig udbredt også hos private. Med en PC og en god printer kan man skrive tekst til breve, notater ja endda bøger i en kvalitet som nærmer sig professionelt arbejde. Med disse muligheder får man umiddelbart lyst til også at kunne supplere sin tekst med billeder, som kan illustrere eller uddybe emnet.

For slægtsforskere er det et stort ønske at kunne krydre teksten med f.eks. personbilleder eller måske med billeder af spændende arkivalier.

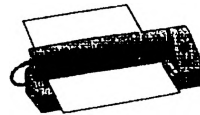
Dette kan opnås med en såkaldt SCANNER, som kan aflæse et billede og gemme det på elektronisk form i PC'en. Scannere har tidligere været ret kostbare, men de kan nu fås til priser som er på niveau med andet PC udstyr.

Hvad er en Scanner.

En SCANNER er populært sagt det modsatte af en PRINTER. Begge apparater forbindes til en PC og anvendes i forbindelse med programmer på PC'en.

Printeren bruges til at skrive et billede (eller en tekst) som er lagret i PC'en ud på papir. Omvendt bruges en Scanner til at aflæse et billede og sende det til PC'en, hvor det så kan gemmes til senere brug.

En Scanner kan sammenlignes med en Telefax. Telefax'en aflæser også billedet på et papir, men den sender det ud på en telefonlinie i stedet for til en PC. Telefaxen er en meget enkel scanner, hvis billedegengivelse er temmelig dårlig.

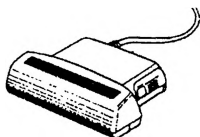
Nogle scannere ligner en Telefax derved at papiret føres ind i en sprække og trækkes gennem apparatet af nogle ruller. Det betyder at mindre billeder skal anbringes i en gennemsigtig lomme for at kunne scannes. Denne type er ofte forsynet med en holder eller et magasin, kaldet en arkføder, som kan rumme flere ark papir. Disse scannere kalder amerikanerne for 'SHEETFED' scannere, de er imidlertid ikke særlig almindelige.

En anden type af scannere ligner en fotokopimaskine. De er forsynet med et låg. Når man løfter låget, er der glasplade, som papiret (billedet) lægges på. Denne type er mere fleksibel hvad angår forskellige størrelser af billeder og den er også mere skånsom overfor originalmaterialet. Ligesom en

fotokopimaskine kan den også aflæse sider eller billeder i en bog. Denne type kaldes 'FLATBED' scannere. Det er en almindelig type, som er nem at anvende og som giver gode resultater.

Begge typer fås til priser fra ca. 10.000 Kr. og opefter. Som eksempler kan nævnes Microtek MSII der er en 'sheetfed' type, samt HP Scanjet og Epson GT4000 der er 'flatbed' typer, den sidste er en farvescanner.

Endelig skal nævnes en tredje type scannere, som kaldes håndscannere. De kan minde lidt om en gammeldags blæksuger med en rulle som man føres hen over papiret med hånden. De er ret smalle, ca. 10 cm, og det er derfor svært at scanne større billeder. Det er langt den billigste type, men det enkle princip medfører også at det er vanskeligere at opnå et godt resultat. Til gengæld er de små og bekvemme at bruge, f.eks. til scanning af arkivalier.

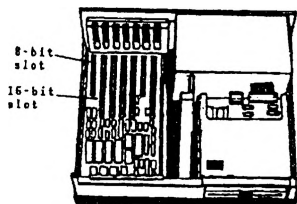
Der er et stort udvalg af sort/hvide håndscannere på markedet til priser omkring 2000 Kr eller derunder, et kendt mærke er Logitech, Scanman Plus. Der findes også dyrere håndscannere, der kan scanne i farver.

Installation af en Scanner.

En scanner installeres på omtrent samme måde som en printer. En printer forbindes normalt til en såkaldt 'printerport' på PC'en.

Printerporten benævnes LPT1 (betyder linie printer nr 1). Kablet er et tykt kabel med mange tråde, et såkaldt parallel kabel.

Scanneren skal forbindes til en tilsvarende port kaldet LPT2. Denne LPT2 port findes som regel ikke på en PC når man køber den. Af denne grund (og også af andre) leveres der sammen med scanneren et indstikskort som er monteret med denne LPT2 port. Dette kort monteres i et tomt stik, et såkaldt 'slot' inde i selve PC'en.

Billedet viser en PC, der er åbnet. Man ser de tomme 'slots', hvor indstikskortene placeres.

Scanneren forbindes til PC'en med det kabel som følger med scanneren, (det er som regel identisk med et printerkabel).

Det er undertiden også muligt at forbinde scanneren til PC'en med et tyndere, såkaldt serielt kabel, som forbindes til en 'COM' port. Dette må imidlertid frarådes, da det resulterer i en meget, meget langsom scanning.

Scanneren styres med et specielt scannerprogram, som skal indlæses i PC'en. Programmet skal passe til scanneren og det leveres derfor sammen med scanneren. Med scannerprogrammet bestemmer man i detaljer

hvordan billedet skal scannes, f.eks. med hensyn til opløsning, gråtoner, farver m.m.

Scannerens opløsning.

Den såkaldte opløsning eller snævre opløsningsevne (amerikansk 'resolution') er en vigtig egenskab ved scanneren. For at forstå den er det igen nærliggende at sammenligne scanneren med en printer.

Printere til PC brug skriver ved at afsætte sværte på papiret i små prikker, også kaldet 'dots'. I de almindelige matrixprintere sker dette ved hjælp af tynde nåle som anslår farvebåndet, i andre typer sker det på anden måde.

Den skarphed eller opløsning, som printeren skriver med er afhængig af hvor små prikkerne er, og hvor tæt de er placeret på papiret. Man taler her om antallet af dots pr. inch. (1 inch er 25.4 mm). Matrixprintere med 24 nåle skriver i dag typisk med 180 dots pr inch (dpi), - tidligere var man tilfjæds med printere der kun havde en opløsning på 72 dpi. Laserprintere har normalt en højere opløsning som er på 300 dpi, det svarer til ca. 12 prikker pr. millimeter.

Billedet illustrerer hvordan et A kan være opbygget af prikker.

En scanner opdeler billedet i 'dots' på tilsvarende måde som en printer. For en scanner taler man derfor ligesom for en printer

om dens opløsning i dots pr. inch (dpi). En scanner til privatbrug bør have en opløsning som mindst er på højde med en laserprinter, d.v.s. 300-400 dpi. Til professionelt brug anvendes scannere med op til 1200 dpi.

Scannerens opløsning skal kunne varieres for at den kan tilpasses opgaven. Den opløsning man vælger skal først og fremmest tilpasses originalen, således at detaljerne i denne kan gengives tilstrækkelig godt. Men opløsningen, d.v.s. antallet af dots pr. inch har også direkte indflydelse på hvordan billedet bliver vist på skærm eller papir.

Hvis billedet skal printes ud på en printer med 180 dpi vil et billede med de samme 180 dpi betyde at kopien på papiret bliver præcis af samme størrelse som originalen. Ændres billedet derimod til 270 dpi bliver kopien 1.5 gange så stor som originalen på begge leder. Med 90 dpi bliver kopien kun halvt så stor som originalen o.s.v.

Er formålet med scanningen at vise billedet i fuld udstrækning på en PC skærm, må man først bestemme skærmens opløsning. Almindeligvis er en PC skærm opdelt i 640*480 punkter (dots). Hvis det scannede billede skal fylde denne skærm ud i vandret retning skal billedet opdeles i 640 punkter vandret. Er billedet f.eks. 13 cm. bredt svarende til 5.1 inch, skal billedets opløsning være på $640/5.1 = 125$ dpi.

Det ses heraf, at det er praktisk at scannerens opløsning kan varieres jævnt fra små værdier, f.eks 50 dpi op til maksimum opløsning. En variation som kun kan ske i

spring, f.eks. 50,100,150,300 dpi, vil sjældent være tilfredsstillende.

Mange PC programmer til billedbehandling kan ændre billedets størrelse ved at ændre antallet af dots pr. inch i det scannede billede. Kvaliteten kan let komme til at lide under denne proces. En 'forstørrelse' kan aldrig fremkalde detaljer som er tabt ved en grov scanning.

Gråtoner

En scanner til brug for billeder (fotografier) skal være i stand til at skelne mellem de forskellige gråtoner (amerikansk 'greyscale') der er i billedet.

Det antal gråtoner, som det menneskelige øje kan skelne imellem, ligger i størrelsesordenen 32 - 64. Hvis man ønsker at kunne se alle nuancer i et scannet billede bør opløsningen i billedet derfor være på mindst 64 gråtoner. Scannere har højst forskellig gråtoneopløsning. Tallet kan variere fra 4 og op til 256.

De billeder man kommer ud for at scanne har ofte en meget svingende kvalitet. Det menneskelige øje kan meget bedre tolerere dette end en maskine. Hvis man derfor vil være sikker på at kunne klare alle opgaver, også de vanskeligere, bør man vælge en scanner med alle 256 gråtoner. Prisen på scanneren stiger meget naturligt med antallet af gråtoner, de billige håndscannere har som regel ikke mere end 32 gråtoner.

En PC skærm kan vise 64 gråtoner (og evt. 256 farver) i det scannede billede, hvis skærmen (og skærnkortet i PC'en) er af VGA typen. Ældre PC skærme (f.eks. skærme af CGA eller EGA typen) kan kun vise ganske få gråtoner og de er derfor ikke egnede til at vise scannede billeder med mange gråtoner.

Der er ingen almindelige printere, der direkte kan trykke gråtoner på papiret. En printer har kun to muligheder for at sværte papiret og det er enten fuld farve eller ingen farve, d.v.s. en sort/hvid printer har kun to toner sort og hvidt. Når det alligevel er muligt at trykke billeder på papir med et fålelt eller ofte et rigtig godt resultat, skyldes det en proces, der kaldes halvtøning (amerikansk 'half-toning' eller 'dithering').

Halvtøning

Printeren har som nævnt kun valget mellem to muligheder, enten at sætte en farvet prik på papiret eller at lade være.

Der er nu i princippet to måder at simulere gråtoner på, det kan ske enten ved at ændre størrelsen af prikken eller ved at ændre afstanden mellem prikkerne.

Hvis man betragter et avisbillede under lup kan man tydeligt se at billedet er opbygget af prikker, som er placeret i et raster. Prikkerne varierer i størrelse og derved opstår indtrykket af gråtoner. Denne form for billedgengivelse kaldes rasterteknik.

En matrixprinter eller en ink-jet printer kan ikke ændre på størrelsen af prikkerne. Disse printere må derfor i stedet ændre på afstanden mellem prikkerne, eller snarere på antallet af prikker. Denne teknik kaldes 'dithering', og der findes mange forskellige måder at gøre det på.

Billedet viser hvordan et scannet fotografi kan gengives med dithering. Billedet er forstørret op for at vise strukturen i billedet og prikkerne er derfor langt større end de normalt vil være.

Der er her anvendt en avanceret form for dithering der kaldes error diffusion. Det ses at prikkerne i dette tilfælde ikke danner noget rastermønster. Nogle af de mange forskellige metoder til halvtone er bedst egnede til printere, andre til billeder, der skal vises på en skærm. Valget er i høj grad et spørgsmål om smag og behag.

Der findes scannere, som har indbygget halvtone og som derfor er i stand til umiddelbart at aflevere et billede, der er halvtone på en eller anden måde.

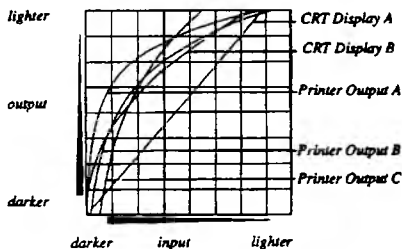
Man skal imidlertid være opmærksom på at et billede som engang er halvtone for stedse og evigt har mistet en meget stor del af sin information. Hvis man senere fortryder på halvtone for at vise billedet på en anden eller bedre måde eller man kunne tænke sig at redigere i det vil man finde at det er nærmest umuligt. Man er da henvist til at scanne billedet een gang til – hvis det da er muligt. Scanneren bør derfor kun lave selve scanningen af billedet og det skal ske med den rigtige opløsning og de rigtige gråtoner. Dette scannede billede opbevares så på PC'en som originalbillede. En halvtone eller anden redigering af billedet kan nu altid laves senere ved hjælp af et dertil egnede program i PC'en uden at originalen ødelægges.

Gamma

I forbindelse med gengivelse af gråtoner er der et andet vigtigt begreb, som kaldes Gamma eller Gammakorrektion. Begrebet kendes fra film og fototeknikken, hvor billeder kan kopieres med forskellig gammakorrektion eller 'hårdhed'.

Når en scanner aftaster et billede vil scanneren umiddelbart lave et elektrisk signal som afhænger direkte af lysstyrken. Et sådant billede vil ikke se godt ud på en PC skærm eller på et papir. For at forbedre billedet indstilles scanneren til en vis gammakorrektion. De fleste scannere kan indstilles til flere forskellige gammakorrektioner.

Gammakorrektionerne kan afbildes som kurver, der viser hvordan lysniveauet af de

forskellige gråtoner ændres med forskellig korrektionen. Formålet med gammakorrektionerne er at forøge kontrasten i de mørke områder af billedet, således at de mørke detaljer træder klarere frem.

Den optimale gammakorrektion er forskellig for skærbilleder og papirbilleder. Printere

af forskellig type kræver også forskellig korrektion for at få bedst muligt resultat.

Det er mest praktisk at scanne et billede med henblik på gengivelse på en PC skærm. Udskrift på en printer kræver nemlig halvtoning af billedet. Samtidig med halvtoningen er det normalt muligt at lade PC'en foretage en vis korrektion af billedet til den bedst mulige gengivelse på printereren.

Der findes specielle PC programmer, som er i stand til at lave gammakorrektioner i et billede der allerede er scannet, så der er også muligheder for at korrigere et billede ad denne vej.

(fortsættes i næste nr.).

Læsekredsen

Udsendte blade:

COMPUTERS IN GENEALOGY Vol. 4, No. 7 (1992) er udsendt i medio februar 1993.
GENEALOGICAL COMPUTING Vol. 11, No. 4, 1992 er udsendt i ultimo februar 1993.
COMPUTERGENEALOGIE Heft 25, No. 8 1992 er udsendt primo marts 1993.

Nye blade eller nye medlemmer til læsekredsen:

DIS-Danmark får tilsendt bladene fra vores svenske og norske søsterorganisationer i udvekslingsabonnement. Hvis der er interesse for det, kan disse naturligvis også indgå i læsekredsen. Det må understreges, at cirkulationstiden er lang (ca. ½ år) hvorfor nye medlemmer af læsekredsen godt kan komme ind i 'et hul', så der går lang tid, inden de modtager første blad.

Adresseændring

Læsekredsens medlemmer skal huske også at melde adresseændring direkte til Elsebeth Paikin, Kildevænget 37, 2100 København Ø. Det er ikke nok at melde det til kassereren.

Kildeoversigten

Elsebeth Paikin

Kildeoversigten vokser og vokser, og den er ved af være færdig (for denne gang – den skal naturligvis til stadighed opdateres).

Det er tanken at udsende Kildeoversigten som særnummer til SLÆGT & DATA nr. 2 eller 3. Endnu ved vi dog ikke præcist, hvor meget den kommer til at fylde på papir, så det er muligt, at planerne må ændres. For vi har fået virkelig mange svar på DIS's og SLA's (Sammenslutningen af Lokalhistoriske Arkiver) fælles brev med oplysninger om afskrevne og indtastede kilder.

Kildeoversigten skal udgives i samarbejde med SLA, og et eksemplar af den skal stå på Rigs- og landsarkivernes læsesale. Det er derfor et stort arbejde, der er ved at være til ende, og det skulle gerne være så komplet som overhovedet muligt inden oversigten går i trykken.

Vi vil derfor **bede alle om at meddele os** – hvis de kender til afskrevne eller indtastede kilder.
– hvis de er i gang med indtastning af en kilde.

Vi vil være taknemmelige for alle oplysninger om sådanne, hvad enten de er trykt, ligger i hånd- eller maskinafskrift på et lokalarkiv eller hjemme hos en selv (eller

andre), eller de er ved at blive indtastet på computer. Vi har brug for følgende oplysninger, så vidt de er mulige at få.

Hvilken kilde (f.eks. folketælling)

Hvilket årstal eller periode (f.eks. 1787, 1650–1700)

Hvor allerede afskrevne eller indtastede kilder befinder sig (f.eks. Lokalarkivet)

Om de kan lånes, købes eller kun anvendes på stedet. Hvis de kan købes, da gerne pris.

Om der er læst korrektur af andre.

Om alt er taget med eller om det kun er et register til en kilde.

Hvis kilden er indtastet på computer, da også:

Hvilket program, der er anvendt (f.eks. database, tekstbehandling) meget gerne med programmets navn (f.eks. dBase III, WordPerfect 5.1).

Andre relevante oplysninger modtages selvfølgelig også med taknemmelighed.

Så hjælp os til at hjælpe jer og andre:

Hanne Rud
Egebjergtoften 122
2750 Ballerup
44 66 17 04

Elsebeth Paikin
Kildevænget 37
2100 Kbh Ø
39 27 24 33

GENERALFORSAMLING

DIS–Danmarks ordinære generalforsamling afholdes

lørdag d. 24. april 1993 kl. 12.00 – 16.00

i mødelokalet på Fredericia Bibliotek, Prinsessegade 27, 7000 Fredericia.

Dagsorden:

1. Valg af ordstyrer
2. Bestyrelsens beretning
3. Regnskab for 1992
4. Budget for 1994
Herunder fastsættelse af kontingent (bestyrelsen foreslår uændret 80 kroner)
5. Indkomne forslag
6. Valg
 - 3 bestyrelsesmedlemmer er på valg
Per Burchardi, Tikøb
Bent Pilgaard, Viborg (indvalgt som afløser i 1992)
Svend-Erik Christiansen, Brabrand
Alle tre modtager genvalg.
 - 2 revisorer og 1 revisorsuppleant er på valg
Ole Jensen, Nordborg
Jette Stoltenberg, Brøndby Strand
Jens Grauengaard, Borup (suppleant)
7. Eventuelt

Forslag, der ønskes optaget på generalforsamlingen, skal ifølge vedtægterne være sekretæren i hænde senest 4 uger før generalforsamlingen.

Foredrag

Efter generalforsamlingen vil leder af Stadsarkivet i Odense, Jørgen Thomsen, fortælle om den nye arkivlov, der trådte i kraft den 1. oktober 1992; denne lov rummer nogle nye perspektiver for os personal- og slægtshistorikere. Lovteksten er bl.a. gengivet i Personalhistorisk Tidsskrift 1992 nr. 2. s. 242–46.

Formandsberetning

I det følgende skal gøres status over, hvad der er foregået i DIS-Danmark i det forløbne år, 1992.

Vi startede året (92) med et medlemstal på 468, og selv om de endelige tal ikke foreligger i skrivende stund, nåede vi op på omkring 750 medlemmer ved årets slutning. Dette gav naturligvis også en forbedret økonomi, idet vi gik ind i året 1992 med en beholdning på ca. 3000 kroner og afsluttede året med ca. 10.000 kroner; det kan aflæses af regnskabet. Det gode udgangspunkt øger mulighederne.

Slægt & Data

Den forbedrede økonomiske situation gjorde det bl.a. muligt at udvide Slægt & Data i sidetal (fra ca. 20 til ca. 32) samt at udsende foreningens første særnummer, der kom til at omhandle slægtsprogrammer; det blev således til 5 blade i 1992. Særumre vil nok fremover være en tradition (i 1993 bliver det en udvidet kildeoversigt), og vi overvejer for øjeblikket, hvad særnummeret for 1994 skal indeholde. Forskellige ideer er fremme bl.a.: Ordbog for EDB-udtryk; Ordbog for slægtsforskere; Oversigt over eksisterende kilder. Vi vil meget gerne høre fra medlemmer, der har andre ideer til indholdet.

Bestyrelsen og redaktøren har med glæde noteret sig, at antallet af medlemmer, der skriver til bladet, er stigende. Vi håber

meget, at denne tendens fortsætter, da det vil gøre bladet mere levende og interessant.

Evalueringsskemaet, som var i juni-nummeret 1992, er blevet indsendt af ca. 110 medlemmer. Oplysningerne vi dermed har fået, har været et godt hjælpemiddel for bestyrelsen og redaktøren. Ud fra kommentarer har vi fået ideer til fremtidige møder og artikler, og vi vil gerne takke alle, der har udfyldt og indsendt skemaet. Vi modtager naturligvis fortsat gerne forslag/kommentarer til blad, møder og aktiviteter.

Medlemsmøder

Der har i 1992 været afholdt 10 møder (2 i Jylland og 8 i København). Nogle af møderne har været arrangeret på lokalhistoriske arkiver og nogle af møderne har været arrangeret sammen med slægtshistoriske foreninger. Til et par af møderne har det været nødvendigt at begrænse deltagerantallet, hvilket bl.a. gælder besøget på Det Kongelige Bibliotek, som var så stor en succes, at det gentages her i foråret 1993 – se kalenderen i dette nummer af Slægt & Data.

Som følge af de geografiske afstande har de jysk-fynske møder været afholdt som længerevarende lørdagsmøder i Aalborg og Fredericia, mens der i Københavnsområdet har været skiftet mellem aftenmøder, dagmøder og lørdagsmøder. For bl.a. at kunne afholde aftenmøder på forskellige ugedage er

møder blevet henlagt til N. Zahles Seminari-
eskoles festsal. Deltagerantallet ved møderne
er pænt voksende, og årets møder havde i
gennemsnit 50–60 deltagere. Færrest delta-
gere havde generalforsamlingen i 1992, hvor
der kun mødte 31 medlemmer.

Af praktiske grunde vil vi fremover bede
interesserede om at tilmelde sig møderne i
forvejen. Årsagen er, at det kan ske – og er
sket – at møder må aflyses eller ændres, og
det vil da være alt for dyrt og besværligt at
kontakte alle DIS-medlemmer. Endvidere er
det praktisk at vide, hvor mange der kom-
mer, hvis foredragsholderen vil uddele ma-
teriale, og det er rart at vide af hensyn til
planlægning med kaffe og lign. Så længe det
ikke drejer sig om møder med begrænset
deltagerantal, er alle naturligvis velkomne –
også selv om man ikke har tilmeldt sig på
forhånd, men vi kan sp ikke garantere at det
uddelte materiale og kaffen slår til.

Kildeindtastningsprojektet

Dette er egentlig en tre-trins raket, som
omfatter Kildeoversigten, SAKI og KOKI,
og på disse tre områder er det sket følgende
i løbet af 1992 :

1. Kildeoversigten.

Den kildeoversigt, som i de sidste par år har
været en del af Forskerregisteret, og som
rummer oplysninger om afskrifter af slægt-
shistoriske kilder, er i 1992 blevet udskilt og
udbygget som et selvstændigt program.

I forbindelse med Kildeindtastningsprojektet
tog DIS–Danmark kontakt til Sæmmenslut-

ningen af Lokalhistoriske Arkiver (SLA), og
et samarbejde om indsamling af oplysninger
til udgivelse af Kildeoversigten kom i stand.
SLA og DIS udsendte i juni 1992 et brev til
alle SLAs medlemmer med forespørgsel om,
hvilke afskrevne kilder de havde eller havde
kendskab til. Dette har resulteret i svar fra
ca. 120 arkiver, og oplysningerne er nu ved
at blive bearbejdet til Kildeoversigten.

Kildeoversigten skal naturligvis stadig holdes
ajour, og vi vil meget gerne bede medlem-
merne om at meddele os, hvis de finder
afskrevne eller indtastede kilder, som endnu
ikke er med i oversigten. Kildeoversigten
bliver ført ajour hver gang, der udsendes
kildeindtastningsprogram eller strukturer til
kildeindtastninger.

2. Samarbejdsgruppen for kildeindtast- ninger (SAKI)

Mange af foreningens medlemmer arbejder
med EDB-baserede kildeafskrifter, og i
denne forbindelse har vi i årets løb fået
etableret en overordnet samarbejdsgruppe for
kildeindtastninger (SAKI). Denne er bredt
sammensat af folk fra statsarkiver, lokalarki-
ver og universiteter, som alle arbejder med
kildeafskrifter i forskellige sammenhænge.
Her har der været diskuteret, hvorledes
afskrifter bør laves, så de får en bred an-
vendelighed og en ensartet struktur. Det vil
være fordelagtigt for både indtastere og
brugere af afskrifterne. Der er nu udarbejdet
en *Vejledning til Kildeindtastning*.

Der er også lavet et kildeindtastningspro-
gram (KIP), som kan erhverves af inter-
essererede indtastere. I tilknytning hertil er

udarbejdet et specielt læseprogram (KIP-L), som kun tillader læsning, søgning og udskrivning fra de indtastede kilder; dette specielle program tillader ikke, at der rettes i det indtastede. KIP-L kan med fordel benyttes, hvor PC-en står frit tilgængelig f.eks. på et arkiv. De første indtastninger er allerede arkiveret hos Dansk Data Arkiv og afleveret sammen med læseprogrammet til det aktuelle lokalarkiv. Flere lokalarkiver har vist interesse for indtastningsprogrammet og den tilhørende vejledning.

Man kan naturligvis også anvende sit eget databaseprogram. Til det har SAKI udarbejdet strukturer og skabeloner, som kan fås fra DIS.

Ved at benytte ensartet opbyggede databaser bliver det let at lægge de enkelte arbejder sammen i større enheder. Tanken om at f.eks. have en årgang af en folketælling for hele Danmark liggende på EDB er måske ikke så urealistisk endda.

3. Koordinationsgruppen for Kildeindtastninger (KOKI).

For at koordinere og samle bestræbelserne på at indsamle kilder på computer, oprettedes Koordinationsgruppen for Kildeindtastninger (KOKI).

KOKIs første og vigtigste opgave er at indsamle oplysninger til Kildeoversigten og at oplyse interesserede, om hvorvidt konkrete kilder eller sogne er indtastede eller er ved at blive det. Dette skal sikre, at der ikke spildes tid og ressourcer på at gøre samme arbejde flere gange.

Det er også KOKIs opgave at sætte dem, der er interesserede i samme områder og kilder, i forbindelse med hinanden for evt. samarbejde omkring indtastning, korrekturlæsning eller andet. Men naturligvis kun i det omfang de ønsker det. Kan indtasterne ikke selv finde korrekturlæsere, vil KOKI forsøge at finde frem til nogle.

Det vil også være KOKIs opgave i fornødent omfang at formidle kontakt mellem interesserede indtastere og lokalarkiverne, ligesom KOKI vil sørge for at indsamle færdige indtastede kilder og videresende dem til arkivering hos Dansk Data Arkiv og evt. lokalarkiverne.

I forbindelse med kildeindtastninger kan der utvivlsomt opstå problemer, både af teknisk og metodisk karakter, og her vil det være nyttigt med kontaktpersoner rundt omkring i Danmark, som kan være behjælpelige. På baggrund af efterlysninger i medlemsbladet er der 20 personer, som har tilbudt at være KOKI-vejledere. Denne del af KOKIs arbejde er endnu på planlægningsstadiet, idet de overordnede spørgsmål i SAKI og kildeindtastningsprogrammet først måtte være på plads, inden der kunne gås videre.

BBS

Et emne på generalforsamlingen i 1992 var en fremlæggelse af fremtidsplanerne med bl.a. en diskussion af, hvordan DIS skal komme ind i BBS-alderen. Skulle vi købe vores egen fælles PC'er, som vi hver især kunne trække oplysninger fra og lægge oplysninger på via modem og telefonnettet ?

Da der endnu er for få medlemmer, som har modem, besluttedes det at udskyde anskaffelsen af en fælles PC-er. Desuden har vi et godt samarbejde med et par af de eksisterende BBS-er (HIT-BBS og FROG-BBS). SYSOP (den person som administrerer BBS) på disse har gjort et stort og godt arbejde på BBS-fronten for slægtsforskning. De har taget initiativ til en landsdækkende slægtsforskningskonference og hentet den nordiske og internationale slægtsforskningskonference. En særlig DIS-medlemskonference er oprettet og snart landsdækkende; her kan vi udveksle meddelelser og efterlysninger.

Nordisk samarbejde.

Det årlige seminar for nordiske DIS-foreninger var planlagt til i 1993, at skulle afholdes i Danmark, men da vi ikke mener, at DIS-Danmark har økonomiske og tidsmæssige ressourcer til at stå for et sådant arrangement, har vi meddelt vore nordiske kolleger, at vi ikke magter det. Spørgsmålet er også, om denne form for møder ikke har overlevet sig selv, idet de enkelte foreninger efterhånden er ovre etableringsproblemerne, hvor der var meget at lære af hinanden.

Vi har i denne forbindelse foreslået andre og mere smidige samarbejdsformer. Nordisk samarbejde har i høj grad hvilet på disse møder, og vi har fremhævet, at vores udspil ikke har noget at gøre med det egentlige samarbejde. Nordisk Seminar blev i 1992 afholdt i Helsingfors i Finland, men ingen i bestyrelsen havde mulighed for at deltage, og desuden ville det være dyrt at sende en repræsentant dertil.

Lokale DIS-grupper / brugergrupper.

I løbet af året har vist sig en voksende interesse for at oprette lokale DIS-grupper (eller bruger), og de første spæde tiltag er sat i værk.

Forskerregister, Kildeoversigt, Sogn, HFH

I foreningen forsøger vi at udvide tilbuddene til medlemmerne, og det er i årets løb blevet udvidet med :

- SOGN, sogneprogrammet, der oplyser alle sognes tilhørsforhold m.h.t. herred, amt og kommune. Programmet er i februar blevet forbedret, således at navne kan indskrives automatisk i det program man arbejder i (f.eks. slægtsforskningsprogram).

- UTILITY, der er en samling nyttige småprogrammer.

- HVEM FORSKER HVAD 1992, som vi igen i år har fået lov at udgive på diskette.

- KILDEOVERSIGTEN, der som tidligere nævnt er udskilt fra Forskerregisteret.

Bestyrelsen vil meget gerne modtage forslag til nye initiativer. Nogle af de ideer vi har til aktiviteter er meget tidskrævende, og vi ser os derfor ikke i stand til at føre dem alle ud i livet. Skulle der blandt medlemmerne være nogle, der har tid og lyst til at give en hjælpende hånd, vil vi meget gerne kontaktes. Dette skal dog ikke afholde nogen fra at fremsætte forslag, fordi de ikke selv har tid til at hjælpe med.

Resultatoppgørelse for 1992

INDTÆGTER

1	Kontingenter	43.950,00
2	Medlemsmøder	5.794,00
3	Renter	1.282,26
4	Forskerregister	2.375,00
5	DIS-blad	1.665,00
6	Gl. Slægt & Data	500,00
7	HFH 91	2.645,00
8	Disketter	3.025,00
9	Annoncer	125,00
10	Diverse	1.060,50
11	Kontingent næste år	1.675,28
12	Sæmnummer slægtsprg	320,00
13	Sognedisketten	80,00
14	Utility	120,00
15	HFH 92	<u>180,00</u>
	* INDTÆGTER I ALT	64.797,04

UDGIFTER

21	Porto	7.064,00
22	Adm.møder	8.597,20
23	Slægt & Data	18.934,38
24	Disketter	1.595,00
25	Tryksager	4.282,08
26	Leje (lokaler/udstyr)	3.348,00
27	Foredragsholdere	1.232,50
28	Diverse	4.550,68
29	Bladporto	4.641,07
30	Kontor artikler	<u>1.788,20</u>
	* UDGIFTER I ALT	56.033,11

* DRIFTSRESULTAT	8.763,93
------------------	----------

Balance pr. 31.december 1992

AKTIVER

Girokonto 501 - 22 58	12.068,57
-----------------------	-----------

PASSIVER

Indtægter i alt	64.797,04
Kontingent næste år	1.675,28
Indtægter	<u>63.121,76</u>
Udgifter	<u>56.033,11</u>
	7.088,65
Egenkapital 1/1 1992	<u>3.304,64</u>
Egenkapital 1/1 1993	<u>10.393,29</u>
	12.068,57

Tikøb, 17.januar 1993
Per Burchardi, kasserer

Indlæsning af historiske kilder i computeren

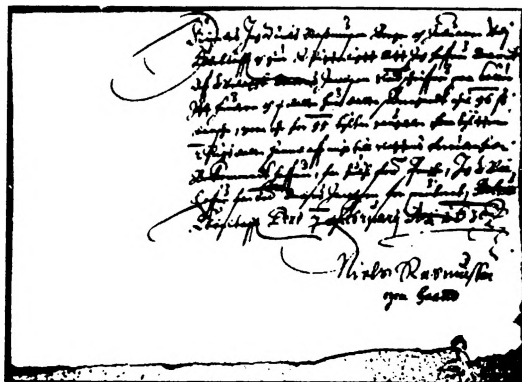
Hans Jørgen Marker

Når man skaber et datamateriale på grundlag af en historisk kilde, gør man det altid med et eller andet formål. Muligvis er formålet blot at lave et datamateriale. Ofte laver man dog datamaterialet, fordi det skal bruges til noget bestemt, f.eks. slægtsforskning. Hvis man ikke ved, hvad man vil med datamaterialet, skal man egentlig lave det, så det kan anvendes til alle tænkelige formål. I så fald skal man være særlig opmærksom på, hvilke fortolkninger man foretager, når man skaber datamaterialet. Denne artikel handler især om fortolkning af kilder med henblik på deres indlæsning og senere anvendelse. Hvis et datamateriale er fremstillet, så det kun er tiltænkt én anvendelse, er det ofte mindre brugbart til andre formål.

Når man overfører information fra et medium til et andet, sker der derved altid en fortolkning af informationen. Fortolkningen kan være rent teknisk betonet, som når en

talværdi udtrykt i højere og lavere magnetiseringsniveauer på en diskette overføres til prikker og ikke prikker på en CD-ROM. Hvis man derimod transformerer nogle farveklatter på et stykke papir til elektrokemiske aktiviteter i et menneskes hjerne, og disse aktiviteter videre transformeres til mekaniske påvirkninger af et computertastatur, er sammenhængen mellem blækklatte og tasteanslagene langt fra trivial.

Ved transformationen fra trykt eller håndskrevet dokument til edb-læsbart materiale sker der fortolkning i to trin. Først vælger mennesket en forståelse af tegnene på papiret, dernæst tilrettelægges denne forståelse for computeren. Det første trin i fortolkningen, som man kan kalde læsning, kan ikke undgås når man har med kilder at gøre. De mennesker, der tror, at man kan lave en ufortolket kopi af en kilde på edb, tager altså fejl. Det andet trin af fortolkningen vil jeg kalde skrivning.

Figur 1: Kvittering i Kalø lensregnskab 1629/30. Indscanning

I Figur 1 ses en af de mulige repræsentationer af en del af en kilde. I denne repræsentation er læsningen udskudt og erstattet af en maskinel reproduktion.

En scanner har fortolket små arealer af papiret og på denne baggrund besluttet, om de skulle være sorte eller hvide. Enhver vil nok medgive, at informationsindholdet i repræsentationen afviger noget fra informationsindholdet i originalen. Bedre tekniske hjælpemidler vil naturligvis kunne reducere denne forskel meget.

Ikke desto mindre vil der stadig være tale om en reproduktion, som vil afvige fra kilden selv. Hvis kildens farve og skrift er fuldkommen perfekt gengivet, mangler vi måske stadig gengivelse af papirkvaliteten. Det skal dog også anføres, at man i nogle tilfælde kan opnå en læselighed af det scannede, som ikke er til stede i originalen. Det kan for eksempel ske derved, at man forskyder kontrasten, således at udværet blæk bliver hvidt, medens den kun lidt mørkere skrift bliver sort. Scanning er ikke nogen perfekt gengivelse, men alligevel er der visse muligheder for at udsætte gengivelsen for læsning, på tilsvarende måde som originalen.

Repræsentationsformen har den fordel, at den er ret hurtig og billig at lave. Modsat har den den ulempe, at den kun giver meget begrænsede muligheder for edb-baseret analyse.

En anden mulig repræsentation ses i figur 2. I denne repræsentation, som man kan kalde transskription, er der tabt en hel del infor-

mation i forhold til originalen. Der er tabt mere end ved indscanning. Hele den fysiske fremtrædelse af teksten er gået tabt. På den anden side er der foretaget en læsning af kilden, hvilket gør den mere tilgængelig.

Man kan vel også sige, at en del af den information, der gik tabt ved indscanningen, er overført i kraft af læsningen. Imidlertid sker overførslen af information nu i mennesketolket form. Det er nok vanskeligere i reproduktionen end i forlægget at se, at det overstregede ord efter *saugdeler* er *huer*. Det kan videregives i transskriptionen. Men i transskriptionen er modtageren også totalt afskåret fra at forkaste fortolkningen eller at fremsætte en alternativ fortolkning.

Transskriptionen åbner visse muligheder for edb-baseret analyse, men kun få analysemuligheder er vel understøttede med tilgængelig software. Transskriptionen understøtter na-

Kiendes Jeg Niels Rasmusen
Borger och Induaner Wdj Ebbel-
tofft och gjør Witterligt Att Jeg
Haffuer Anamit Aff Welaggt An-
ders Jacobsen slottskriffuer paa
Calløe Ett Hundrer och x daller
huer daller Beregnedt thll 96 β.
danske, som ehr for 55 tyter
saugdeler huer tytten 2 Rigsdal-
ler hand aff mig till slottens for-
nødenhed Bekommedt haffuer, for

Figur 2: Transskription

turen naturligvis fremfindning ved hjælp af tekstso-
gning, men i det tilfælde ville man være
bedre hjulpet ved at have en transskription
med normaliseret stavemåde. Hvis man vil

lave kvantitative analyser, hvori denne oplysning indgår, er man slet hjulpet. Der skal programmeres så meget, at det vil være enklere at indtaste oplysningen igen. En videre fortolkning ses i figur 3. Denne fortolkningstype kaldes markup-tekst.

Den produceres på basis af en transskription, som mærkes op med yderligere fortolkning. Det er altså her skrivningen, der er udbygget. Der er lagt tolkninger af tekstens indhold ind i datamaterialet.

```
<kvittans>Kiendes Jeg <name><christian name>Niels</christian
name> <patronymicon>Rasmusen</patronymicon></name>
<status>Borger</status> och Induaner Wd] <location>Ebbel-
tofft</location> och gjør Witterligt Att Jeg Haffuer Anamit
Aff Welaggt <name><christian name>Anders</christian name> <p-
atronymicon> Jacobsen</patronymicon></name>
<position>slodtskriffuer</position> paa <location>Cal-
løe</location> <amount>Ett Hundrer och x daller </amount>
huer daller Beregnedt thil <amount>96 \beta.</amount> danske,
som ehr for </commodity>55 tylter saugdeler</commodity>
</overstrike>huer</overstrike> <unit price>tylitten <amount>2
Rigsdaller</amount></unit price> hand aff mig till slottens
fornødenhed Bekommedt haffuer, for huilche <abbreviation ex-
pand= forne>for</abbreviation> Penghe, Jeg Will Haffue
<abbreviation expand= forbemeldte>forbe </abbreviation>
<name><christian name>Anders</christian name> <patronymi-
con>Jacobsen</patronymicon></name> for quiteret, Actum
```

Figur 3: Markup tekst

Markup kan også anvendes til at give flere oplysninger om kildens indhold, end det lader sig gøre i en transskription. F.eks. kunne man med et mark `^{` `}` angive, at arabertal i teksten er markeret med en linie over tallet. Markup formatet giver flere muligheder for edb-baseret analyse end ren transskription, men disse muligheder er ikke i noget særligt omfang understøttede af standard-software.

Det er temmelig tidsrøvende at udføre en markup på en tekst. Der findes nemlig kun få programmer, der understøtter det, og de programmer, der findes, er svære at finde og ofte også at bruge. Der er meget forskellige rygter om WordPerfects understøttelse af markup.

Den her viste markup er af den type, der kaldes SGML, denne form for markup har nogen udbredelse indenfor udgivelsesvirksomhed. Rygterne om WordPerfects aktivitet på området siger dels, at firmaet vil indføre SGML som et konverteringsformat under WP 6.0, som udkommer medio 1993, dels, at det vil udsende et specialprogram WordPerfect Markup til udførelse af SGML-markup. Hvis disse rygter er sande, kan det så igen føre til at understøttelsen med analyseprogrammer til markup-tekst bliver forbedret.

Ved en forbedret software-understøttelse, må man også forvente, at teksten kan fremvises på en måde, så man stadig kan læse den. Det er i den nuværende situation tem-

melig vanskeligt, fordi de mange marks forstyrrer tekstbilledet. Markup er naturligvis en teknik, der især retter sig mod kilder, hvori teksten skal gøres til genstand for en dybtgående analyse. Hvis man snarere vil arbejde statistisk med adskillige oplysninger fra kilden, forekommer det mindre velanbragt, at udsætte den enkelte oplysning for så omfattende behandling.

I figur 4 ses et meget mere fortolket format. Efter læsningen af kilden er de 'væsentlige' oplysninger blevet skrevet i et format, der kan læses af et program.

Formatet vil være afhængig af programmet. Der sker naturligvis en tilsvarende simplificering af informationen fra kilden, hvis

```
kvittering$1/Niels/Rasmussen/borger og indvåner/55 tylder/-  
saugdeller/110 rd1r/7 februar 1630 / Anders Jacobsen
```

Figur 4: Tilrettelagt input

dataindtastningen er programunderstøttet og indtastningen sker i et indlæsningssskærm-billede.

I et udtræk, som vist i figur 4, er fortolkningen færdig og edb-behandlingen kan begynde. I og med at den 'væsentlige' information er udtræket, er en hel del triviel og 'betydningsløs' information bortkastet. Mange af de naturlige analyser, denne kilde kan udsættes for, har fuldt tilstrækkelig information i udtrækket. Alligevel er der noget i udtrykkene 'væsentlig' og 'betydningsløs', der skurrer i manges øren. Problemet er jo, at den, der skabte datamaterialet, for altid har bortkastet den information, som han ikke selv finder relevant for sin analyse. F.eks. har han ikke medtaget, at Anders Jacobsen var slotsskriver på Kalø. Det ved han så udmærket, for Anders Jacobsen går igen på mange kvitteringer. Den næste, der vil bruge materialet, har muligvis ikke denne viden.

Materialet er i denne udgave uegnet til en undersøgelse af stillingsbetegnelser og navneskik. Når man anvender tilrettelagt input kan man reducere informationstab ved at medtage oplysningerne i deres oprindelige form sammen med den normaliserede form.

Fravalget af informationer kan kombineres med kodninger eller forkortninger, som det ses i figur 5. Det, der ses her, er den tilstand, som den pågældende oplysning havde i oktober 92 i mit datamateriale om priser og lønninger før Enevælden. Datamaterialet opbevares som et SAS-datasæt.

I første kolonne af udskriften står variabel-label. Anden kolonne indeholder variabelnavn og sidste kolonne variabelværdi. Som det ses, er lensregnskabsåret 1629/30 forkortet til 1629. Identifikationen er en kodet henvisning til kilden: K29 angiver Kalø lensregnskab 1629/30. R47 angiver folio 47

År		AAR	1629
Identifikation		IDENT	K29R47/K29UB163
Nummer fra indlæsningen	NUMMER	2208	
Normaliseret betegnelse	NORMBET	Brædder	
Normaliseret enhed		ENHED	lytter
Normaliseret mængde		TOT_MAEN	0.000
Totalpris i skilling, beregnet	NOTP	10560.00	
Normaliseret enhedspris	ENH_PR	0.000	
Betegnelse som indlæst		OPR_BET	Saugdeller
Mængde som indlæst		OPR_MAEN	55 lytter
Enhedspris som indlæst		OPR_E_PR	pr lyft 2 rdl
Samlet pris som indlæst	OPR_T_PR	110 rdl	
Køber		KOEBER	KL
Købers hjemsted	KOEB_HJM	KL	
Sælger		SAELGER	Niels Rasmussen
Sælgers hjemsted	SAEL_HJM	Ebeltoft	
Kilde		KILDE	
Kommentar		KOMMENT	nr 22
		OTP01	110
		OTP02	rdlr
		OTPKOM	
		OTM01	55
		OTM02	lytter

Figur 5: Kvitteringen, som den findes i DDA-1066

af regnskabet, medens UB henviser til udgiftsbilagene. I normaliseret betegnelse er saugdeller blevet betegnet som brædder. Der er ingen meddelelse om Anders Jacobsens optræden i forbindelse med transaktionen. Køberen er angivet som Kalø Len forkortet til KL. OTP01-OTP10, hvoraf kun de to første er vist, er en opdeling af oprindelig totalpris. SAS-sprogets understøttelse af denne operation er en af årsagerne til at SAS er valgt som analyseredskab for datamaterialet. OTM01-OTM10 er på samme måde de enkelte ord fra oprindelig total mængde. Denne repræsentation er naturligvis ikke givet som et eksempel til efterfølgelse. Materialet er lavet dengang vi arbejdede med 64 kB CPM-computere og bærer præg heraf.

Kildetyper og dataformater

Det er indlysende, at visse typer af kodninger egner sig bedre til nogle datamateria-

ler end til andre. Det, der bestemmer egnetheden, er graden af gentagelse i kildens struktur, datamaterialets samlede størrelse og den tilsigtede anvendelse. Det har også betydning for valget af dataformat, om kilden gengives i sin helhed, eller om der foretages udvalg fra den.

I visse kredse hævdes det, at det eneste, man kan tillade sig at lave, er totale kildeudgaver. Det mener jeg ikke. Der er stadigvæk plads til og behov for datamaterialer, som fremstilles med et bestemt formål for øje, og som er indrettede med henblik på at opfylde dette formål. I nogle af disse tilfælde vil økonomien betyde at formålet aldrig opfyldes, hvis man insisterer på at indtaste hele kilden.

Når man foretager udvalg fra en kilde, kan det ofte forekomme, at selvom kildens struktur er meget varieret og indviklet, er udvalgene af en ensartet struktur og derfor velegnede til indlæggelse i et databasefor-

mat. Normalt vil markup eller tilsvarende tekstbaserede formater være mest velegnede til kilder med en meget kompleks eller varierende struktur. Denne egnethed er dog under forudsætning af, at det materiale, som tænkes behandlet, er af en overkommelig størrelse.

Et særligt og vel egentlig uløst problem rejser sig ved meget store og meget komplekse kilder. Som eksempel kunne man tænke sig brevvekslingen mellem et ministerium og omverdenen i en årrække. En sådan kilde kunne tænkes på forhånd at være maskinlæsbar, men det er ikke indlysende, hvilke redskaber der hensigtsmæssigt kan tages i anvendelse for at analysere den. Problemet er, at selvom samlingen af breve er meget interessant, er de enkelte breve normalt isoleret set ligegyldige. Når der er adskillige tusinder breve, kan man ikke investere flere minutter i hvert. Jeg er blevet fortalt, at der i efterretningsvæserne er udviklet programmel med henblik på at løse problemer af denne type, men det er mig ikke bekendt, at sådant programmel er alment tilgængeligt.

Valg af dataformat

Det er altså min påstand, at der ikke findes sådan noget som en ufortolket transformation af en kilde til et datamateriale. Datamaterialet er en behandling af kilden, og behandlingen bliver produceret med et formål for øje. I valget af dataformat er det således vigtigt, at man gør sig klart, hvilke konsekvenser valget har. Valget af dataformat har betydning for hvilken informationsmængde,

der vil være tilstede, når datamaterialet underkastes analyse. Valget har også konsekvenser for hvilke vanskeligheder, bestemte analysetyper vil møde. En transskription i en statistikpakke fordrer mange linier programkode, inden der kommer resultater frem. Omvendt vil en database på grundlag af en tekstkilde næppe yde den litterære kvalitet af kilden fuld retfærdighed.

Helt centralt er det, at man gør sig klart, at man ved produktionen af et datamateriale giver en fortolkning af kilden. Da datamaterialet netop tænkes anvendt, uden at kilden samtidig er til rådighed, er det afgørende, at den, der læser fortolkningen, kan skelne mellem de forskellige grader af fortolkning, der er foretaget. Især vil det øge et materiales anvendelighed, hvis tolkninger, der går videre end almindelig transskription, er holdt adskilt fra sådanne fortolkninger, som kun består i transskription. Det kan naturligvis diskuteres, hvor stor værdien af bogstavret transskription er i forhold til gengivelse med normaliseret stavemåde. Det er en diskussion, som ikke er begrænset til processer, hvori maskinlæsbarhed indgår.

Når man har at gøre med databaseagtige datamaterialer, kan hensynet til adskillelse af transskription og videre tolkning gennemføres ved at have flere felter til den samme informationsenhed, et felt med informationen transskriberet og andre felter med videre grader af fortolkning. Det er indlysende, at klar adskillelse af forskellige fortolkningsniveauer har værdi, når datamaterialet anvendes af en anden end den, der har skabt det. Mindre indlysende er det måske, at også

for den, der producerer materialet, er det værdifuldt at have muligheden for at skelne mellem forskellige fortolkningsniveauer. I den forbindelse skal man tænke på, at arbejdet med at producere et datamateriale tager tid. Medens arbejdet står på, får man større viden om kilden. Hvis den viden, man har ved slutningen af arbejdet, skal komme fortolkningen af de observationer, der blev behandlet først, til gode, er det af stor værdi, at fortolkningsniveauerne kan adskilles.

En anden faktor er, at mennesket i udøvelsen af skøn inddrager faktorer udenfor den foreliggende problemstilling. Derfor kan det valg, som samme person foretager i samme skønssituation, være forskelligt på forskellige tidspunkter. Ved adskillelse af forskellige fortolkningsniveauer kan man opnå, at ensartede skøn ligger så tæt i tid som muligt. Der vil så være en rimelig mulighed for, at den, der skaber datamaterialet, er i nogenlunde det samme temperament, når han møder de ensartede skønssituationer. (Det kan naturligvis diskuteres om det altid er ønskværdigt.)

Arkivering

Der er flere årsager til at arkivere sine data. Her vil jeg nævne hensynet til forhindre at datamaterialet går tabt og muligheden for at flere kan anvende dem. Når man overgiver sine data til et dataarkiv, har man samtidig også deponeret sin bekymring for sine data der. Det er naturligvis dataarkivets pligt at sørge for, at man kan få sine data tilbage, både hvis man er kommet til at miste dem, og hvis man ikke længere har det program, som man brugte til at skabe sine data med.

En anden vigtig side ved dataarkivet er naturligvis, at data ofte bliver mere værdifulde, når der er mange af dem. Især når det drejer sig om samlinger af ensartede data som f.eks. folketællinger. Desto flere folketællinger, der er samlet på et sted, desto større er sandsynligheden for, at den, der leder efter en bestemt oplysning, kan finde den.

Hans Jørgen Marker
Dansk Dataarkiv (DDA)

DIS-Danmark's Utility-diskette

Her følger en beskrivelse af hvad denne diskette foreløbig indeholder.

ARJ230:	Pakkeprogram. Selvudpakkende fil. Kan bruges som backup.
FP-206A:	Antivirus-program. Gratis til privat brug. Alle antivirusprogrammer bør opdateres jævnligt med nyere versioner, da der hele tiden kommer nye vira til som kun nyere programmer kan finde.
GENDAN:	Public Domain unerase-utility. Med denne kan du gendanne filer som ved et uheld er blevet slettet.
QEDIT215:	God shareware-editor.
LHA213:	Pakkeprogram.
MOVE:	Flytter en fil eller flere filer til et andet directory.
RENDIR:	Omdøber navnet på directory'et.
CHRS.TXT:	Tekstfil med Ascii-tegnsettet.

Sogneprogrammet

Der har været stor efterspørgsel på sogneprogrammet, men en del medlemmer har ringet for at høre, hvad det egentlig var for noget. Det skal derfor kort beskrives her.

Sogneprogrammet er baseret på en sognefortegnelse, der er udarbejdet af Finn Andersen, Landsarkivet for Sjælland.

Som bekendt har Danmarks sogne mange gange gennem årene 'holdt flyttedag'; ofte har det krævet en del undersøgelser at finde frem til, hvor man skal lede efter sognet. I slægtsforskningssammenhænge har det ofte ført til en del misforståelser, og det var derfor hensigtsmæssigt at indføre en entydig sognefortegnelse. Dertil krævedes at man enedes om en skæringsdato for udarbejdelsen af denne sognefortegnelse.

Sognefortegnelsen og – programmet er opbygget primært som en indgang til sognets tilhørsforhold til kommunerne i henhold til Indenrigsministeriets CPR-koderegister 1990. Da det for slægtsforskere hyppigt er mere praktisk at arbejde med sognenes tilhørsforhold til herreder og amter, og da standardværket i denne henseende er TRAP DANMARK, er sognefortegnelsen udbygget med oplysninger herom i henhold til TRAP DANMARK, 5. udg. (1972), Bd. XV, *TRAP DANMARK OG KOMMUNEINDDELINGEN PR. 1. APRIL 1970. Nøgle til orientering.*

Endvidere har Finn Andersen suppleret med tidligere nedlagte sogne og senere oprettede sogne, samt suppleret med københavnske kvarterer, købstæder og flækker.

Dette betyder, at kommuneændringer efter 1990 ikke er med. Der kan også forekomme visse problemer med placering af sogne, som i realiteten er beliggende i to kommuner – i sådanne tilfælde er sognet kun placeret ét sted svarende til Danmarks Statistiks placering.

I øvrigt kan henvises til ovennævnte *nøglebind* til TRAP DANMARK.

Stednavnenes staveform er normaliseret i overensstemmelse med den af Danmarks Statistik anvendte i publikationen Danmarks administrative inddeling pr. 1.1.1986, udgivet 1990. Der anvendes derfor konsekvent 'å' og 'ks' i stedet for 'aa' og 'x'.

Udover den klare fordel ved en entydig placering gør programmet det også muligt hurtigt at 'finde' sognet, og f.eks. også finde ud af, om der er flere sogne med samme navn andre steder i Danmark.

Sogneprogrammet til stor hjælp, fordi det præcist placerer sognene. Hvis man altid spørger efter eller selv giver oplysning om både sogn, herred og amt (resp. kommune), når man udveksler oplysninger med en anden slægtsforsker, ledes ingen på vildspor.

Sogneprogrammet kan bestilles hos Kai Hoffmann (se bestillings-blanket andetsteds i bladet). Hvis man bestiller andet, f.eks. DISBLAD, og der er fri plads på disketten, får man automatisk SOGN med gratis. Bestiller man SOGN som det eneste koster det som alt andet 40 kr. De, som har den gamle version af SOGN kan få opdateret programmet ved at indsende disketten med sogneprogrammet til Kai Hoffmann.

Sogneprogrammet, **SOGN.EXE**, gør det muligt at søge efter enkelte sogne, herreder, amter eller kommuner.

Programmet kan køre resident (dvs man kan 'kalde' programmet, når man er midt i et andet program.)

SOGNTEXT.ASC er en ASCII-fil, der indeholder alle sogne (i alfabetisk rækkefølge) med oplysninger om i hvilket herred, amt og kommune, de hører hjemme. ASCII-filen kan læses på skærmen eller hentes ind i tekstbehandlingsprogram.

SOGNDELI.MIT er en fil, der indeholder sognene m.v. i kommasepareret form, således at denne fil kan hentes ind i eget databaseprogram (forudsat, at dette kan indlæse kommaseparerede filer).

Det skal i øvrigt understreges, at sogneprogrammet/-fortegnelsen intet har med landsarkivernes nummereringssystem at gøre. Hvert landsarkiv har sit eget system til nummerering af sognene (samme sogn kan have forskellige numre alt efter om det er Landsarkivet i Sønderborg eller i Viborg).

Men det er jo allerede en klar hjælp, hvis man med sikkerhed i hvilket herred og amt sognet befinder sig.

Hvis man kører SOGN resident, vil man kunne kalde programmet frem i f.eks. tekstbehandlingsprogrammet, kildeindtastningsprogrammet, eller i slægtsforskningsprogrammet. I **BROTHER'S KEEPER**, hvor man kan genkalde allerede indtastede stednavne/sogne ved blot at taste de første tre bogstaver, er sogneprogrammet en virkelig lettelse. Man indtaster de første tre bogstaver, trykker F8, og på den liste, der kommer frem, kan man se, om stedet/sognet allerede er indtastet (og om det er rigtigt stavet osv). Hvis det er på listen, vælges det og BK udfylder automatisk feltet. Er det ikke på listen går man ud af listen (ved at trykke <Esc>, kalder sogneprogrammet (ved at trykke <Alt>+S. I sogneprogrammet søger man efter sognet, når man har fundet det skrives det ind i BK. Næste gang man skal 'bruge' sognet, vil det være - korrekt - på sted-/sognelisten og kan blot skrives i feltet. Efterhånden vil man få alle de sogne man arbejder med korrekt indtastet i BK, og det vil være let at kalde dem frem.

I øvrigt er **sogneprogrammet blevet forbedret**, således at man automatisk kan få skrevet det pågældende sogn m.v. ind i det program man arbejder med, → man behøver ikke hver gang at skrive af!

Hvis nogen ønsker den forbedrede udgave og i forvejen har SOGN, så send sognedisketten til Kai Hoffmann, Gyldendalsvej 10, 2800 Lyngby.

Tilmelding til møder

Det blev besluttet sidste år at fremover var tilmelding til møder nødvendig. Dette blev også meddelt i forbindelse med KALENDEREN i sidste nummer af SLÆGT & DATA.

Baggrunden er mange forskellige praktiske forhold, bl.a. at kunne planlægge såvel mængde af kaffe/vand/øl som antallet af eventuelle kopier til uddeling på mødet.

Ikke mindre væsentligt er det, at vi – når vi får tilmeldinger – har mulighed for at få fat i dem, som har tilmeldt sig mødet, i tilfælde af aflysning eller andet.

Vi har tidligere været ude for problemet med evt. aflysning eller andre ændringer et par gange. Foredragsholderen kan f.eks. blive forhindret af vejret eller sygdom og aflysning kan være eneste mulighed. For det første er det vanskeligt med kort varsel at arrangere et andet indhold af mødet, hvis det skal have en vis kvalitet, for det andet ville det ikke være rimeligt at nogle der har tilmeldt sig et møde ud fra interesse, skal komme til et hastigt arrangeret møde, som måske ikke har interesse.

Desværre blev ændring af mødedato netop aktuelt for mødet om kildeindtastninger og databaser, der var planlagt afholdt den 14. januar 1993. N. Zahles Seminariskole var

desværre kommet til at begå en fejl, idet festsalen den 14. januar skulle anvendes i forbindelse med eksamensudstilling, og dette kunne ikke ændres. DIS måtte derfor ændre mødedatoen til 3. februar.

Vi var derfor glade for, at vi havde gjort opmærksom på, at tilmelding til møder var nødvendig og mente derfor, at der ingen problemer var, da vi telefonisk orienterede alle, der havde tilmeldt sig mødet om den ændrede dato.

Imidlertid mødte en del medlemmer op ved N. Zahles Seminariskole den 14. januar. Efter at have ventet til lidt efter kl. 19:30 ringede et af medlemmerne for at høre, hvad der var sket.

Vi kan kun dybt beklage, at nogle medlemmer gik forgæves den aften, og håbe på at noget sådant ikke sker igen.

Grunden til denne artikel er derfor klar at understrege nødvendigheden af at huske:

TILMELDING TIL MØDER

Dette kan ske skriftligt eller telefonisk, men husk at opgive telefonnummer.

Med venlig hilsen – og dyb beklagelse
Bestyrelsen

BK-NYT

Der er ikke kommet væsentlige tilføjelser til BK siden sidst, men John Steed har som altid haft travlt. Jeg fik et sæt disketter fra ham i November og har nu en filliste dateret i Januar. I den tid er der sket ændringer i de fleste programfiler. De mange ændringer er foretaget dels for at imødekomme ønsker fremsat af brugere, dels for at tilfredsstille John Steeds trang til at nørkle videre med forbedringer af programmet. Det sidste er måske det væsentligste, ellers var BK aldrig blevet til hvad det er i dag.

En ny programdel er undervejs med udskrift af en personlig kalender med fødsels- og bryllupsdage. Der er nogle begyndervanskeligheder, men forhåbentlig er alt faldet på plads, når dette udgave af S&D udkommer. Som sagt tidligere: Hvis man er godt tilfreds med den version man har, så har det ikke hast med at opdatere.

Hvad angår ønsker fremsat af brugere, må man huske, at der er ca 10.000 af dem. Disse mange brugere er fordelt over flere lande og samfund med vidt forskellige kildematerialer og skikke. John Steed kan derfor ikke imødekomme alle ønsker. Han har været rimeligt lydhør overfor specielt danske problemer som Æ, Ø og Å og vore specielle betegnelser for slægtskab og familieforhold. Vanskeligere bliver det, når man ønsker ændringer i programmets struktur som nye felter til konfirmation, faddere og

forlovere. Her må man nok stille sig tilfreds med at bruge, der er i noterne.

Kontrol af indtastede datoer er et vigtigt emne, og det forslag, der blev fremsat i forrige nummer af S&D er allerede med i et tillæg til PAF. Ideen er altså ikke ny, men jeg ved ikke om John Steed har planer om at tage den med i BK. I den nye version kan en børneflokk automatisk blive ordnet kronologisk, og mere af den slags er måske på vej. Bortset herfra vil en programmeret logisk kontrol af indtastede datoer ikke overflødiggøre en nøje korrekturlæsning. Datoer kan meget vel være helt forkerte, selv om de ligger indenfor de afstukne rammer.

I Slægt og Datas særnummer om programmer er nævnt at demodisketter kan fås gratis. Sådan er det ikke. Der er ingen demo version. Et sæt programkopier bør omfatte hele programmet, og man får jo sjældent noget gratis. Jeg tilbyder at levere nyeste version mod forudbetaling ved check eller til min girokonto Nr. 653 1903. Prisen er:

3 stk. 3¼" 720 Kb disketter, ialt 60 Kr.
6 stk. 5¼" 360 Kb disketter, ialt 80 Kr.
Dansk brugsanvisning, udskrevet på ca. 40 A4 løbblade, 50 Kr.

Jens Finderup Nielsen
Vallerødgade 10
2960 Rungsted Kyst

42 86 25 90

Jyllands-møder

Hermed indbydes til medlemsmøde i Århus

lørdag d. 27. marts 1993 kl. 10.00.

Mødet starter på Erhvervsarkivet, hvor arkivar Erik Korr Johansen vil fortælle om arkivet og dets kilder til personal- og slægtshistoriske undersøgelser. Efter foredraget på Erhvervsarkivet vil resten af dagens program foregå i hovedbibliotekets mødelokale, som er beliggende ca. 200 meter fra arkivet. Her holder vi frokost, hvorefter medlemmer fra den lokale folketællings-gruppe vil fortælle om den igangværende EDB-registrering af folketællingerne fra Århus Kommune og demonstrere, hvorledes søgninger kan foretages i det allerede indtastede; det omhandler nu ca. 30.000 personer fra tællingerne 1787, 1801, 1845 og 1870.

DIS-Danmarks indsamling af oplysninger om eksisterende kildeafskrifter er nu ved at være slut, og vi regner med at kunne orientere lidt om, hvorledes det ser ud på landsplan.

Ellers afsluttes dagen som sædvanlig med "ordet er frit", hvor der er mulighed for at tage andre emner op. Vi regner med, at dagens møde slutter omkring kl. 15.00.

Deltagergebyr er 20 kroner, der betales ved mødets start.

Tilmelding til mødet senest **18. marts** til en af nedennævnte.

BROTHERS KEEPER Brugermøde

lørdag d. 15. maj 1993 kl. 10.00.

På opfordring fra flere medlemmer i det jyske område indkaldes hermed til et møde for brugere af slægtsforskningsprogrammet Brothers Keeper

Vi har i dagens anledning lånt mødelokalet på Åby Bibliotek ved Århus. Der er ikke lagt noget egentlig program, men vi regner med at indlede med en kort demonstration af programmets muligheder, som vil vare ca. 1 time. Herefter er ordet frit, og det er planen, at vi kan udveksle vore erfaringer omkring programmet; opdagelser og spørgsmål kan fremlægges. Medbring gerne eksempler på udskrifter. I forbindelse med tilmeldingen til mødet modtager vi meget gerne spørgsmål vedrørende BK for om muligt at forberede et eventuelt svar. Er der brugere, som er interesseret i at danne en brugergruppe, er der her mulighed for at komme i kontakt med ligesindede.

Tilmelding senest **7. maj** til: Bent Pilgaard, Randersvej 29, 8800 Viborg, tlf. 86 67 55 12 eller Svend-Erik Christiansen, Hvedebjergvej 24, 8220 Brabrand, tlf. 86 25 22 52.

DIS-Disketter

Bestillingseddél til diverse DIS-disketter

Medlemsnummer _____ (kun de 4 i midten)

Navn : _____
Adresse 1 : _____
Adresse 2 : _____
Postnr. + By: _____

DIS-blad

Diskette med hidtil bragte artikler. Sammen med artiklerne ligger et lille dansk udviklet program til brug ved søgning af en hvilken som helst tekst bragt i artiklerne.

Forskerregistret (DIS-Forsk)

Forskerregistret dækker tre forskellige områder. 1) Navn, adresse, tlf.nr. 2) Evt. disse medlemmers EDB-udstyr. 3) Slægtsnavne og stednavne, som medlemmerne efterlyser. Ideen er at skabe en mulighed for medlemmerne til at udveksle hjælp og gode råd., hvis der er andre i foreningen, der bruger det samme. Der er med denne opbygning også mulighed for at søge slægtsnavne og stednavne frem, og derved finde videre frem i slægtsforskningen.

Hvem Forsker Hvad

I et samarbejde med redaktionen af Hvem Forsker Hvad kan vi tilbyde en disketteudgave af HFH 1991 og 1992. Sammen med HFH teksterne ligger også her det dansk udviklede program til brug ved søgning og print af en hvilken som helst tekst.

Utility-diskette

En diskette med småprogrammer til hjælp ved computeren. Indeholder f.eks. pakkeprogrammet ARJ, som bl.a. kan bruges til backup. Desuden ligger der også på disketten et anti-virus program og en god editor.

Sognediskette (forbedret vers.)

Sognefortegnelsen og programmet er opbygget som en indgang til sognets tilhørsforhold til herreder, kommunerne og amterne. Læs i øvrigt artiklen på side 24 i dette nummer. Denne diskette følger gratis med ved bestilling af andre disketter, men bestilles den alene er prisen 40 kr.

☐	DIS-blad	40 Kr
☐	Forsker register	40 Kr
☐	HFH - 1991	40 Kr
☐	HFH - 1992	45 Kr
☐	Util	40 Kr
☒	Sogndisk	Alene = 40 Kr

☐	3,5" 720 Kb	☐	5,25" 360 Kb
☐	3,5" 1,44 Mb	☐	5,25" 1,2 Mb

**Særnummer 1992: Oversigt over slægtsforskningsprogrammer
tilmelding til læsekredsen (se side 9) og
KiP – Kildeindtastningsprogram** bestilles hos:

Elsbeth Paikin, Kildevænget 37, 2100 Kbh Ø

Hvis der blandt foreningens medlemmer skulle være en jurist/advokat, der kan bistå os ved eventuelle spørgsmål f.eks. tolkning af den nye registerlovgivning vil vi meget gerne kontaktes.

Blanketten på modsatte side sendes til:

Kai Hoffmann
Gyldendalsvej 10
2800 Lyngby

Læserbrev

FAMDEX

Ved opstart vælges en Proband i VIS, Ny proband, person nummer / andet. Her indtastes personens nr eller andre oplysninger omkring personens navn. Hvis intet kendes kan der søges på flere forskellige måder.

Efter valg vil fremkomme et "mini" stamtræ med fader, moder, proband, div. partnere og en liste med børnene. Der kan nu vælges en af de viste personer, som så vil blive sat på probandens plads, og stamtræet vil være det der passer for denne person. Når man har fundet den rette person, trykkes enter på personen. Herved fremkommer et nyt billede om nuværende alder. Alle datoer er påhæftet den ugedag som er tilhørende. Der vil nu være mulighed for at gå til mere nære oplysninger omkring personen.

Partner: Vil oplyse om det pågældende partnerskab, hvornår det er startet, hvor gamle personerne var, hvis det er sluttet, så hvornår o.s.v. Der er mulighed for at se Partnerberetninger, – noter samt børn. Ved valg af børn vil fremkomme udregninger omkring børn, partnerskab, alder indbyrdes, i forhold til partnerskabet og forældrene.

Biografi, dåbsberetning, – noter, hjem o.s.v. er ligeledes tilgængelig fra det personlige billede, hvis der er indskrevet data.

Antag: Er et program, der altid er tilgængeligt. Her analyseres de kendte datoer omkring den valgte proband og skulle der være

nogle af disse der falder udenfor det "normale" vil det blive oplyst. Skulle fødselsdagen eller fødselsstedet være ukendt, vil der blive foretaget gisninger omkring disse ting. Resultatet vises med kildeangivelser, hvis det er muligt at foretage nogen antagelse.

Det er muligt fra alle steder i programmerne at kalde menuen for eventuelt at gå ind og rette eller slette. Det forladte program vil så have placeret "vælgeren" ud for det sted på menuerne, hvor der skal arbejdes. Hvis ikke det er der, flyttes den blot. På indtastningsundermenuen være oplyst om der allerede findes data. Hvis baserne ikke er oprettet, vil der ved valg, blive spurgt om de ønskes oprettet. Ved eks. oprettelse af partnerskab vil der være oplyst personer med hvem probanden har børn men ikke er sat som partner til og der kan vælges ud fra disse eller frit. Det gennemgående træk for Famdex er, at der hvor der er oplysninger, der kan hjælpe brugeren med sine beslutninger, bliver de anført, men ikke udført før de er accepteret.

Der findes flere andre faciliteter i form af hjælpeprogrammer der enten allerede er i Famdex eller kan tilkobles og så kaldes fra Famdex eventuelt med en allerede valgt proband.

Det vil være muligt at få DEMO udgave af Famdex ved seriøs henvendelse til:

Leif Høgh Pedersen

42 84 19 16

Udskrifter fra Brother's Keeper på Word Perfect

Jens Jerichow

Den omhyggelige bruger af Brothers Keeper har sikkert vænnet sig til at indskrive oplysninger i BK så hurtigt som muligt. Så får man snart mange forskellige typer oplysninger tippet ind, der overlapper hinanden, og lange tekststykker, der må indskrives i notesystemets tekstbehandlings-system. Det er også formålstjenligt at notere søgearbejde, der ikke gav resultat. Dette bliver ret uoverskueligt, og en kraftig redigering er nødvendig.

Men først en lille fidus til notesystemet. Ved brug af (F5) vil det være en fordel at bruge ALT-makro-systemet: Det gælder om kun at skulle skrive BK-løbenummeret på den person, de udvidede noter vedrører.

Fra f.eks. fødselsdato tast F5 til noter (trin 1). Skriv \$\$C:\BK50\DATA\NR Hold så ALT-tasten nede og tryk F10. Behold ALT-tasten i bund og skriv f.eks. N (for noter). Når du så fremover trykker ALT N får du den besværlige tekst: \$\$C:\BK50\DATA\NR. Lige efter NR kan du så skrive løbenummeret på den person, der skal have noten. Dette skal stå på en linie for sig i notesystemets trin 1. Tryk så F5 en gang til, så retur, og BK er klar til at tage en længere note.

Vil man have en gennemredigeret udskrift af f.eks. FAMILIEGRUPPE udskriften kan man

udskrive skemaet til "Disk uden koder". BK foreslår selv et filnavn. Skriv det ned. Det står så på C:\BK50\filnavn.txt.

Slut BK af og luk op for Word Perfect. Brug IND/UD ved hj.a. Ctrl.F5. Vælg: 1 DOS tekst, Vælg: 2 Hent (CR/LF til TNL). Ved dokument, der skal hentes, skriv: C:\BK50\filnavn.txt og enter.

Skærmen bliver nu fyldt med teksten som den er indgået i WP. 2) Herfra kan man så redigere. Stor nytte vil man få af "Søg & Erstat" ALT F2. Begynd med at fjerne alle mellemrum på mere end to karakterer: ALT F2, svar nej til bekræft, tast 3 gange på mellemrumsbummen, tast ALT F2, svar med at taste 1 gang på mellemrumsbummen. Gentag dette et par gange og teksten hænger sammen. Brug Vis Koder, se efter regelmæssigt forekommende uønskede ting, søg og erstat. Man kan søge efter alle bogstaver, tal, koder. Man kan erstatte med f.eks. TAB, hvilket er gavnligt, når man ønsker indrykninger. Ved proportionalsskrift kan man nemlig ikke regne med skærmen, der jo ikke bruger denne.

Man kan fjerne TNL (tvungen ny linie) så fjernes underlige lineskift.

Det er en stor fordel at bruge blok funktionen på alle navne: ALT F4, brug pil højre til

navnet er belyst, tryk så f.eks. FED SKRIFT F6. Efter navnet bør der være et lineskift. Det samme med næste navn.

Når de generelle ting er rettet, kan man gå til detaljerne. Slette, flytte rundt på tekst osv. osv. Store anetavler - L egner sig også til overførsel til Word Perfect.

Hvis du hellere vil have navnene med en anden skrifttype eller understreget, kan det ændres med SØG & ERSTAT. Dette kan også bruges til at lave index'er.

Jens Jerichow
Kastelsvej 24
2100 København Ø

31-Jan-1992

FAMILIEGRUPPE

Mand: **Diderich August Christensen #95**
Født: 1788 i: Højrupgaard 1
Døbt: 11 Jan 1789 i: Hillerslev 1
Død: 3 Nov 1857 i: Middelfart
Andet: 3 Sep 1814 i: afsk.som krigsassessor
Ref: Kb Hillerslev Stilling: Købmand,gæstgiver,kæmner 2
Far: Claus Christensen #100
Mor: Cathrine Margrethe Jahn #101

Afsk.premierløjtnant ved Jægerkorpset, siden købmand, gæstgiver og kæmnerkasserer i Middelfart. Købmand Middelfart 28/11 1815, Billard- og keglebaneholder 26/6 1822, spisevært og kukkenbager 11/8 1834, konditor 8/4 1856. Højrupgaard, Hillerslev sogn, Svendborg amt nævnes Trap IV,752. Hillerslev S.Kb.:døbte, pag.291:Døbt Claus Christiansen og Catrine Margrete Jahns søn fra Højrupgaard kaldet Diderich August baaren af Dorthe Alberts, Brahe Trlb I J.C.W.Hirsch/Kay Hirsch: Fortegnelse over danske og norske officerer med flere fra 1684-1814. Bind III C-F pag. 34 nævner Diderik August Christensen:

31-Jan-1993

FAMILIEGRUPPE

Mand: **Diderich August Christensen #95**
Født: 1788 i: Højrupgaard 1
Døbt: 11 Jan 1789 i: Hillerslev 1
Død: 3 Nov 1857 i: Middelfart
Andet: 3 Sep 1814 i: afsk.som krigsassessor
Ref: Kb Hillerslev Stilling: Købmand,gæstgiver,kæmner 2

Far: **Claus Christensen #100**
Mor: **Cathrine Margrethe Jahn #101**

Afsk.premierløjtnant ved Jægerkorpset, siden købmand, gæstgiver og kæmnerkasserer i Middelfart. Købmand Middelfart 28/11 1815, Billard- og keglebaneholder 26/6 1822, spisevært og kukkenbager 11/8 1834, konditor 8/4 1856.

Højrupgaard, Hillerslev sogn, Svendborg amt nævnes Trap IV,752. Hillerslev S.Kb.:døbte, pag.291: "Døbt Claus Christiansen og Catrine Margrete Jahns søn fra Højrupgaard kaldet Diderich August baaren af Dorthe Alberts, Brahe Trlb."

I J.C.W.Hirsch/Kay Hirsch: Fortegnelse over danske og norske officerer med flere fra 1684-1814. Bind III C-F pag. 34 nævner Diderik August Christensen:

Kildeindtastningsprojektet

af Elsebeth Paikin

Kildeindtastningsprojektet er godt i gang. Som bekendt er det en 3-trins raket, som består af

1. Kildeoversigten
2. SAKI
3. KOKI

1. Kildeoversigten

Kildeoversigten, påbegyndt af DIS for en del år siden som del af Forskerregisteret, er nu udvidet i samarbejde med Sammenslutningen af Lokalhistoriske Arkiver, SLA. I et fælles brev fra DIS og SLA opfordredes arkiverne til at indsende oplysninger om afskrevne eller indtastede kilder til DIS. Der er kommet mange svar fra arkiverne, og disse oplysninger er nu indtastet i Kildeoversigts-databasen, som skal danne grundlag for udgivelsen af *KILDEOVERSIGTEN*, som dels af DIS udsendes som særnummer til *SLÆGT & DATA*, dels af SLA udsendes til lokalhistoriske arkiver.

Kildeoversigten skal naturligvis løbende føres ajour med nye oplysninger – og medlemmer af DIS, som finder frem til nye afskrifter eller indtastninger, bedes oplyse dette til KOKI (se senere).

Endvidere bedes alle, der går i gang med indtastning af kilder, ligeledes oplyse dette til KOKI, således at spild af tid og ressourcer undgås (se nærmere under KOKI).

2. SAKI

Samarbejdsgruppen for Kildeindtastninger, SAKI, er næste færdig med første del af sit arbejde: Der er udarbejdet

1. 'Vejledning til Kildeindtastninger'
2. en grundmodel og en udvidet model for kildeindtastninger
3. et kildeindtastningsprogram, **KIP**, baseret på grundmodellen (foreløbigt til folketællinger, lægdsruller og matrikler – kirkebøger m.v. kommer senere).
4. et kildelæseprogram, **KIP-L**, til brug for f.eks. arkiver, hvor en computer står til fri afbenyttelse.
4. **strukturer** (og skabeloner) til såvel grundmodellen som den udvidede model.

Der vil endvidere blive udarbejdet et kildeindtastningsprogram, **KIP-X**, baseret på den udvidede model, hvis der er interesse for det.

Interessen for KIP, Vejledningen og strukturer har været stor. KIP er udsendt til en hel del DIS-medlemmer og nogle lokalhistoriske arkiver, og de første indtastninger er allerede indsendt til Dansk Data Arkiv, DDA, som vil arkivere og videreformidle de indtastede

kilder. (Om SAKI, KOKI og DDA se i øvrigt SLÆGT & DATA 1992.)

Kildeindtastningsprogrammet, KIP, er gratis, takket være økonomisk tilskud fra DDA, man skal blot betale for disketter og forsendelse (25 kr. pr. diskette), for KIP til folketællinger vil sige 50 kr., da det kræver to disketter. Der følger en trykt manual med, samt sogneprogrammet og et konverteringsprogram (hvormed man kan konvertere KIP-filer til import i eget databaseprogram).

Det er en forudsætning for anvendelsen af KIP, at kopi af færdigt indtastet materiale afleveres til Dansk Data Arkiv, DDA, som er en afdeling under Statens Arkiver, der med rigsarkivaren som leder ud over DDA omfatter Rigsarkivet, landsarkiverne og Erhvervsarkivet. DDA tager sig udelukkende af arkivering og vedligeholdelse af maskinlæsbare data.

DDA sikrer indtastede data for eftertiden på samme måde som f.eks. Rigsarkivet sikrer kilder, der forefindes på papir. DDA sikrer også de data mod kopiering og tilfældige ændringer, ligesom DDA sikrer, at materialet ikke anvendes kommercielt eller i strid med donors ønsker. Den, der afleverer materiale til DDA kaldes donor.

Data arkiveret hos DDA er også en sikkerhedskopi, idet det naturligvis er DDAs pligt at sørge for, at man kan få sine data tilbage, både hvis man er kommet til at miste dem, og hvis man ikke længere har det program, som man brugte til at skabe sine data med. DDA vil – efterhånden som alle (eller i

hvert fald mange) sogne i et herred er indtastet – samle disse, f.eks. folketællinger for et helt herred.

Hvordan får man KIP og Vejledningen.

KIP kan rekvireres af alle fra Elsebeth Paikin og Dansk Data Arkiv. Det er nødvendigt at give følgende oplysninger, når man bestiller, da KIP er udarbejdet i to versioner – en til ældre maskiner og en nyere maskiner:

Computerens processorstype (f.eks. 286, 386)
Antal Kb eller Mb RAM (f.eks. 640 Kb, 4Mb)
Harddiskstørrelse (f.eks. 20 Mb, 40 Mb).
Og naturligvis diskettestørrelse!

Vejledning, strukturer og skabeloner kan rekvireres fra KOKI.

3. KOKI

Koordinationsgruppen for Kildeindtastninger, KOKI, blev dannet med henblik på at sikre, at tid/kræfter blev anvendt mest hensigtsmæssigt. Samtidig kan KOKI formidle kontakt mellem dem, som har interesser i samme område, og således muliggøre samarbejde på forskellig vis, f.eks. korrekturlæsning, indtastning af hver sine kilder.

Disse mål kan opnås, hvis alle, der påtænker at indtaste kilder, først ser efter i Kildeoversigten, om den pågældende kilde allerede er indtastet – eller ved at blive det. Findes kilden ikke i Kildeoversigten, kontaktes KOKI (Hanne Rud eller Elsebeth Paikin), som ser efter i den nyeste opdatering om kilden skulle være med. Hvis kilden allerede er indtastet eller er ved at blive det, kan KOKI

formidle kontakt, således at et samarbejde kan komme i stand. Desuden vil der rundt omkring i landet være lokale KOKI-vejledere, som kan være behjælpelige med f.eks. tekniske problemer.

KOKI har endnu en opgave, nemlig at indsamle de indtastede kilder og sørge for, at en kopi sendes til Dansk Data Arkiv.

Indtastede kilder

Indtastede kilder vil frit kunne lånes (med mindre indtaster/donor har bestemt andet) fra Dansk Data Arkiv eller DIS-Danmark. De kilder, som DDA eller DIS udleverer svarer til 'originalen' (dvs originalindtastningen). Man skal være opmærksom på, at der i indtastede kilder, som man får på anden måde, muligvis kan være foretaget rettelser eller ændringer – selv om dette ikke bør ske – og på den måde vil der hurtigt eksistere mange forskellige udgaver af samme kilde. Dette er ikke hensigtsmæssigt, og kan undgås på følgende måde:

– man henvender sig til DDA eller DIS for at få den indtastning, man er interesseret i.

– hvis man finder fejl eller mangler i de indtastede kilder, skal man give besked til DDA eller DIS, som så vil foretage det

fornødne. Man skal ikke rette i den kopi, man har fået fra DDA eller DIS – og man skal absolut ikke give den videre, hvis man alligevel selv har foretaget rettelser eller tilføjelser.

– hvad med kilder, der er indtastet – men ikke efter SAKI-modellen?

Hvis nogen ønsker, at de kilder, de har indtastet, før SAKI-modellen blev til, bliver sendt til DDA, så de kan indgå i større enheder (f.eks. hele herreder), kan de henvende sig til KOKI, som så vil undersøge muligheden herfor.

Det kan være det kræver mindre ændringer i indtastningerne, f.eks. således at felterne svarer til de andre indtastninger. Dette vil KOKI forsøge at klare, så vidt det er muligt.

Ring eller skriv (evt. i DIS-medlems-konferencen eller som netmail på BBSerne) til Hanne Rud eller Elsebeth Paikin hvis I ønsker at indtaste kilder, har indtastet kilder eller i det hele taget har nogen spørgsmål i forbindelse hermed.

Hanne Rud
Egebjergtoften 122
2750 Ballerup
tlf. 44 66 17 04
Fidonetadr.: 2:231/151.3

Elsebeth Paikin
Kildevænget 37
2100 Kbh. Ø.
tlf. 39 27 24 33
Fidonetadr.: 2:234/99.8